

Wagneri päev

31. märtsil kell 14.00

Vanemuise teatri suure maja fuajees

Päeva modereerib Joonas Hellerma

Ajakava

13.45 Kogunemine

14.00 Avasõnad

14.05 Kristel Pappel – Wagner omas ajas ja sajand hiljem

14.45 Küsimused ja arutelu

15.00 Martti Raide – Richard Wagneri ooperite lavastuskeelest. Ooperisõbra vaatepunkt

15.40 Küsimused ja arutelu

15.55 Paus

16.10 Paneeldiskussioon „Tristan ja Isolde“. Vanemuise lavastusest räägivad lavastaja Liis Kolle, Vanemuise muusikajuht ja dirigent Risto Joost ning kunstnik Lilja Blumenfeld. Vestlust modereerib Joonas Hellerma

17.00 Päeva kokkuvõte ja lõppsõnad

Pauside ajal kostitab kohvik Shakespeare

Wagner omas ajas ja sajand hiljem

Richard Wagner (1813–1883) on 19. sajandi üks mõjukamaid heliloojaid ning kunsti ja ühiskonna mõtestajaid, kes oma vastuolulise isiksusega tekitab siiani poleemikat. Ettekande esimene pool on pühendatud Wagneri kujunemisele, vaadetele ja tollasele teatripraktikale. Lühidalt peatutakse ka muusikadraamal „Tristan ja Isolde“ (1859). Ettekande lõpuosas käsitletakse Wagneri esitamist Eestis 19. ja 20. sajandil, silmas pidades ka rahvusvahelist tausta. Esmakordselt jõudis Wagneri ooper – selleks oli „Tannhäuser“ – Eestis lavale hooajal 1853/1854 Tallinna Saksa Teatris. Tartus võeti Wagneri oopereid kavva saksa trupptide poolt 19. sajandi lõpupoole. 20. sajandil Eesti Vabariigi algusaegadel hakkas Estonias Wagnerit lavastama (eesti keelde tõlgitud tekstiga) Hanno Kompus. Kõigepealt toodi publiku ette „Lendav hollandlane“, seejärel „Lohengrin“, „Tristan ja Isolde“ ning „Tannhäuser“. 1933. aastal esietendunud „Tristan ja Isoldes“ laulsid nimiosi Karl Ots ja Olga Torokoff-Tiedeberg, dirigeeris Raimund Kull, kes tegi ooperist ka Estoniale jõukohase redaktsiooni. Pärast 1945. aastat (kuni 2016) on Estonias lavastatud „Lendavat hollandlast“ (kolm korda), „Tristanit ja Isoldet“, „Parsifali“ ja „Tannhäuserit“.

Muusikateadlane **Kristel Pappel** õppis kõigepealt viulit Tallinna Muusika-keskkoolis (õp. Marta Toona, Niina Murdvee, Mare Teearu) ja Tallinna Riiklikus Konservatooriumis. Viimases alustas ta paralleelselt ka muusikateaduse õpinguid, jõudes diplomini 1989 (juh. Merike Vaitmaa). Ta kaitses samas Urve Lippuse juhendamisel magistritöö ja 2004 doktoritöö. Pappel on täiendanud ennast Bayreuthi Ülikooli Muusikateatri Uurimisinstituudis ja Dresdeni Tehnikaülikoolis. Praegu on ta Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias muusikaajaloo professor ja doktoriõppe keskuse juhataja. Pappel on õpetanud külalisena mitmes ülikoolis (Viin, Dresden, Göttingen, Tartu jm) ja pälvinud preemiaid kritiku- ja teadustöö eest ning uurimisstipendiume. Peamised uurimisvaldkonnad on 19. sajandi muusikakultuur, ooperilugu, muusikateatri teoreetilised küsimused.

Richard Wagneri ooperite lavastuskeelest.

Ooperisõbra vaatepunkt

Ettekanne teeb sissevaateid Wagneri ooperilavastustesse, eesmärgiks visandada tunnusooned, mis on viimastel aastakümnetel avaldunud. Vaatluse all on nii Eestis tehtu kui juhtivatel maailmalavadel toimunu (MET, Bayreuth, Covent Garden). RO Estonia on alates 1991. aastast toonud lavale neli Wagneri ooperit: „Tristan ja Isolde“ (2008), „Parsifal“ (2011), „Tannhäuser“ (2013) ja „Lendav hollandlane“ (2016). Need neli ei astu mingil moel ühte sammu, nad on vaadeldavad teatrikeele eripalgelisust tunnistades. Meil on neli lavastajat, neli nägemust. 2008. aasta „Tristani ja Isolde“ lavastus oli vaatamata külalissolistidele siiski kodumaine, kuna režii taga olid lavastaja Neeme Kuningas ja kunstnik Ervin Õunapuu. Ülejäänud kolm ooperit jõudsid eesti publikuni välismaise lavastusmeeskonna visioonis. Noblessneri valukojas etendunud „Parsifali“ lavastas Nicola Raab (Saksamaa), kunstnikuks Robert Innes Hopkins (Suurbritannia). „Tannhäuseri“ *team* tuli Inglismaalt – lavastaja Daniel Slater ning kunstnik Leslie Travers. „Lendava hollandlase“ lavastuskontseptsiooni autorid olid Pamela Recinella (Itaalia) ja Yannis Thavoris (Suurbritannia). Üks ettekande vaatepunkte on lavastaja suhe teosesse. Lõppude lõpuks on lavastaja tööks vastata küsimusele „Miks?“. Miks toimub laval just see, siin, praegu, nende inimestega ja sellele publikule? Ning põhiline: miks see peaks meile korda minema?

Martti Raide on nõutavamaid *lied*-pianiste Eestis, kes on pärvinud mitmetel konkurssidel parima kontsertmeistri tiitli. Ta alustas klaveriõpinguid 1972. aastal Tallinna Muusikakeskkoolis, on lõpetanud Tallinna Riikliku Konservatooriumi klaveri erialal ning omandanud Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias magistrikraadi saateklassi erialal. 2010. aastal kaitses ta doktorikraadi uurimusega esitusstiilist eesti lauluklassika interpretatsioonil, lisaks on end täiendanud Berliinis ja osalenud professor Irwin Cage meistrkursusel. Nii aktiivse kammermuusiku kui solistina on Raide

esinenud Eestis, Euroopas, Ameerikas ja Kanadas. Raide osalusel on esiettekandel kõlanud üle 50 eesti helilooja uudisteose. Raide on Eesti Richard Wagneri Ühingu esimees, Eesti Klaveriõpetajate Ühingu aseesimees ja Rahvusvahelise Artur Kapi Ühingu juhatuse liige. Hetkel töötab ta õppejõuna EMTAs ning Tallinna Muusikakeskkoolis, kus ta on klaveriosakonna juhataja. 2021. aastal pälvis ta Eesti Kultuurkapitali Helikunsti Sihtkapitali pedagoogi tunnustuspreemia.